

Nieuwsbrief Kerkuilen

Jaargang 31 - mei 2021

**Verkeersslachtoffers
en COVID-19 bepalen
beeld in 2020**

**Een dag op stap
met Dick en André in
Achterhoek Liemers
smaakt naar meer**

Kerkuilengroep Nederland

www.kerkuil.com

Voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van uilen

Inhoud

3	Verkeersslachtoffers en COVID-19 bepalen beeld in 2020
5	Nieuws uit de regio
20	Nestkaart: we laten onze gegevens niet verloren gaan!
21	Knaagdierbestrijdingsmiddelen
22	Van de bestuurstafel

Colofon

Deze Nieuwsbrief Kerkuilen is een jaarlijkse uitgave van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland en verschijnt in een oplage van 15.000 exemplaren. De nieuwsbrief geeft actuele informatie over de kerkuil in Nederland. Ze is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van kerkuilen zoals eigenaren en beheerders van gebouwen met nestgelegenheid, terreinbeheerders, leden van regionale kerkuilenwerkgroepen en andere belangstellenden. Informatie over de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland is te vinden op: www.kerkuil.com

In 2020 werd ons werk ondersteund door Vogelbescherming Nederland en door onze donateurs.

Samenstelling en redactie

Reinder Dokter (penningmeester@kerkuil.com),
Wied Hendrix (secretaris@kerkuil.com),
Nanning-Jan Honingh (njhoningh@zeelandnet.nl),
Johan de Jong (jongrans@hetnet.nl),
Ruud Leblanc (voorzitter@kerkuil.com),
Mary Mombarg (flo.bom@inter.nl.net).

Eindredactie

Helga Aukes Communicatie & Office Management

Ontwerp, vormgeving en druk

RBF communicatie, Leeuwarden
Nynke Postema (vormgever)
RBF print, Leeuwarden
www.rbf.frl

Redactieadres

Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland
Wied Hendrix, Snethlageweg 16, 7255 CE Hengelo (Gld)
Tel. 06-309 496 16

Coverfoto

Onvolledige broedgegevens kerkuilen door COVID-19.
Foto: André Eijkenaar

Overname van artikelen, tabellen en schema's is alleen toegestaan met de volgende bronvermelding: 'Bron: Nieuwsbrief Kerkuilen 2021, Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland'. Overname van foto's is zonder toestemming van de fotograaf niet toegestaan. *De redactie behoudt zich het recht voor aangeleverde artikelen in te korten, aan te passen, niet te plaatsen en aangeleverde afbeeldingen niet op te nemen.*

Uw contactpersoon

Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Voor de inventarisatie en bescherming van de kerkuil is Nederland verdeeld in 17 regio's. Deze vallen grotendeels samen met de provinciegrenzen. Uitzonderingen zijn Flevoland, Overijssel en Gelderland. Deze zijn opgesplitst in meerdere regio's. De Noordoostpolder maakt onderdeel uit van de regio West-Overijssel. In elke regio is een regionale coördinator actief. Deze is het aanspreekpunt voor het kerkuilenbeschermingswerk in die regio. De Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland organiseert ieder jaar in de loop van januari een bijeenkomst voor alle regiocoördinatoren.

Regiocoördinatoren

2	Groningen	André Eijkenaar	0597 - 561 872 / 06 - 222 556 32 eijkenaar-a@planet.nl
3	Friesland	Johan de Jong	0512 - 303 174 jongrans@hetnet.nl
4	Drenthe	Gé Hoogerwerf	0599-212 913 gehoogerwerf@gmail.com
5	Overijssel	Florian Bijmold	06 - 290 735 81 fbijmold@gmail.com
6	Twente	Johan Drop	06 - 103 487 65 johandrop@outlook.com
7	Achterhoek Noord	Mary Mombarg	0575 - 521 662 / 06 - 513 367 65 flo.bom@inter.nl.net
8	Achterhoek Liemers	Dick Langwerden	0543 - 461 798 d.langwerden54@gmail.com
9	Veluwe	Bertus van den Burg	06 - 336 797 49 bertusvandenburgh@gmail.com
10	Betuwe Oost <i>We zoeken een opvolger</i>	Jan Jacobs	024 - 397 25 74 jacobs.j@live.nl
11a	Oostelijk Flevoland	Lykele Zwanenburg	0321 - 318 272 lykele@live.nl
11b	Zuidelijk Flevoland	Allan Liosi	036 - 533 68 34 uilen4all@kerkuilenwerkgroep-flevoland.nl
13	Utrecht & Betuwe West	Paul Hendrixx	030 - 637 20 54 p.hendrixx@wxs.nl
14	Noord-Holland	Reinder Dokter	0229 - 219 207 skwn.penning@live.nl
15	Zuid-Holland	Michel Kuijpers	015 - 256 53 02 michel.kuijpers@caiway.nl
17	Zeeland	Vacant	
18	Brabant	Jochem Sloothaak	0411 - 66 40 10 uilenbeschermingbrabant@gmail.com
19	Limburg	Vacant	

Contactadressen Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Voorzitter Ruud Leblanc Tel. 06 - 532 564 78 voorzitter@kerkuil.com	Secretaris Wied Hendrix Snethlageweg 16 7255 CE Hengelo (Gld) Tel. 06 - 309 496 16 secretaris@kerkuil.com	Penningmeester Reinder Dokter Tel. 0229 - 219 207 penningmeester@kerkuil.com
---	---	--

Stand van zaken

Verkeersslachtoffers en COVID-19 bepalen beeld in 2020

De winter van 2019/2020 was één van de zachtste winters van de laatste jaren. Ook de maanden april en mei waren zacht en zeer droog. De zomer was warm tot zeer warm met afwisselend hevige buien, al waren de verschillen in ons land groot. De hitte had grote invloed

op de jonge kerkuilen, die zich in een kast onder de golfplaten van een schuur bevonden: temperaturen van ver boven de 30 graden! De winter begon zacht, maar dat veranderde begin 2021: winter met sneeuw en lokaal grote verschillen.

Veldmuizen

In het begin van het afgelopen jaar was de veldmuizenstand, na het topjaar van 2019, redelijk, maar nam in de loop van het voorjaar af, uitgezonderd onder meer in sommige delen van de provincie Groningen en Oostelijk Flevoland. Eén van de oorzaken in het westen van Friesland was de aanhoudende regen. Veel percelen kwamen onder water te staan. In het noorden van Friesland en Groningen werd een lage veldmuizenstand vastgesteld. De jaarlijkse muizenvangsten in het Lauwersmeer wijzen ook op een lage stand (Nico Beemster).

Uit braakballenonderzoek in Groningen bleek dat de veldmuizenstand op een aantal plaatsen zeer goed was (meer dan 90% van de prooien bestond uit veldmuizen). Ook voor andere predatoren van muizen, zoals torenvalk, ooievaar en grote zilverreiger, stond de tafel gedekt (André Eijkenaar). Gemiddeld genomen was de stand (vrij) laag, maar een extreem daljaar als in 2013 en 2016 was het niet.

Hoge sterfte

In de eerste maanden van 2020 werden veel verkeersslachtoffers gemeld. Doordat er weinig muizen

waren, gingen de uilen op jacht in de brede berm langs de drukke verkeerswegen. De gewichten van de slachtoffers waren over het algemeen redelijk. Dat was anders tegen het einde van het jaar en in het begin van 2021. De eerste slachtoffers waren vooral jonge vogels, maar later ook oudere vogels, zelfs één kerkuil van tien jaar. De dode kerkuilen werden op de vreemdste plekken gevonden, zoals in een tuin midden in een dorp. De gewichten lagen allemaal onder de 220 gram (normaal rond 300 gram).

LANDELIJK OVERZICHT VAN DE BROEDGEVALLEN KERKUILEN NEDERLAND 2020

2020	totaal 1e broed	waarvan mislukt 1e broed	aantal juv 1e uitgevlogen	niet gecontroleerd 1e broed	gem. uitgevlogen	totaal 2e broedsels	waarvan mislukt 2e broed	aantal juv 2e uitgevlogen	gem. uitgevlogen	3e broed	uitgevlogen	1e broed 2019	2020 t.o.v. 2019
Groningen	264	12	1003		3,8	51		187	3,7	1	2	235	12%
Friesland	227	19	555	165	2,4	1		3	3,0			573	-60%
Drenthe	238		550		2,3	1		3	3,0			328	-27%
West-Overijssel. / NO Polder	218	11	529		2,4	4		9	2,3			309	-29%
Twente	158	13	504	2	3,2							170	-7%
Achterhoek-Noord	86	14	149		1,7							103	-17%
Achterhoek-Liemers	147	9	477		3,2	1	0	6	6,0			177	-17%
Veluwe	95	4	285	40	3,0							169	-44%
Betuwe-Oost	48	5	137		2,9							56	-14%
Flevoland / Zuid												93	
Flevoland / Oost	39	2	134		3,4	2		6	3,0			41	-5%
Utrecht-Betuwe-West	70	6	176		2,5							124	-44%
Noord-Holland	132	12	419		3,2	8	3	12	1,5			221	-40%
Zuid-Holland	131	12	380		2,9	6	5	5	0,8			243	-46%
Zeeland	201	21	473		2,4	9	1	17	1,9			219	-8%
Noord-Brabant	414	31	1198		2,9	3	0	8	2,7			622	-33%
Limburg	75	16	152		2,0	5	1	11	2,2			170	-56%
TOTAAL	2543	187	7121	207	2,8	91	10	267	2,9	1	2	3853	-34%

Groot leveronderzoek dode kerkuilen

De SKWN doet mee aan het project COST European Raptor Biomonitoring Facility (ERBF). Dit project gaat alleen over roofvogels en uilen en verbindt Europese onderzoekers (o.a. veldonderzoekers, museum-ornithologen, eco toxicologen) met elkaar om optimaal gebruik te maken van levende, maar vooral ook van dode roofvogels en uilen.

De vogels, die hier voor zijn geselecteerd zijn soorten die in heel Europa voorkomen, zodat een vergelijkend onderzoek naar vervuiling (gifstoffen e.d.) kan worden verricht. De gekozen toppredatoren zijn onder andere kerkuil, ransuil, bosuil, slechtvalk en buizerd.

Het gaat daarbij alleen om de levers van de dode vogels. Daarin hopen zich alle vervuilende stoffen op. Bij lab-analyses wordt er afhankelijk van de methode gekeken naar 2400 tot ruim 40.000 (!!) chemische stoffen en zware metalen.

De onderzoeken vinden plaats in verschillende laboratoria in Europa. Ruim 50 dode kerkuilen zijn verzameld voor dit onderzoek (Joeke Paulusma, Henri Zomer, Stef Waasdorp en Johan de Jong). Het zijn allen verkeersslachtoffers, die gevonden zijn in Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Holland en Flevopolder.

De coördinatie van het onderzoek voor Nederland heeft dr. René Dekker (Naturalis, Leiden). Informatie en uitslagen zijn te vinden op de website: <https://lifeapex.eu/>

Broedresultaten

Door COVID-19 zijn de inventarisaties verre van volledig.

Sommige regio's zijn in het geheel niet geïnventariseerd en andere volledig. Hopelijk zullen de ontbrekende gegevens dit jaar nog achterhaald kunnen worden.

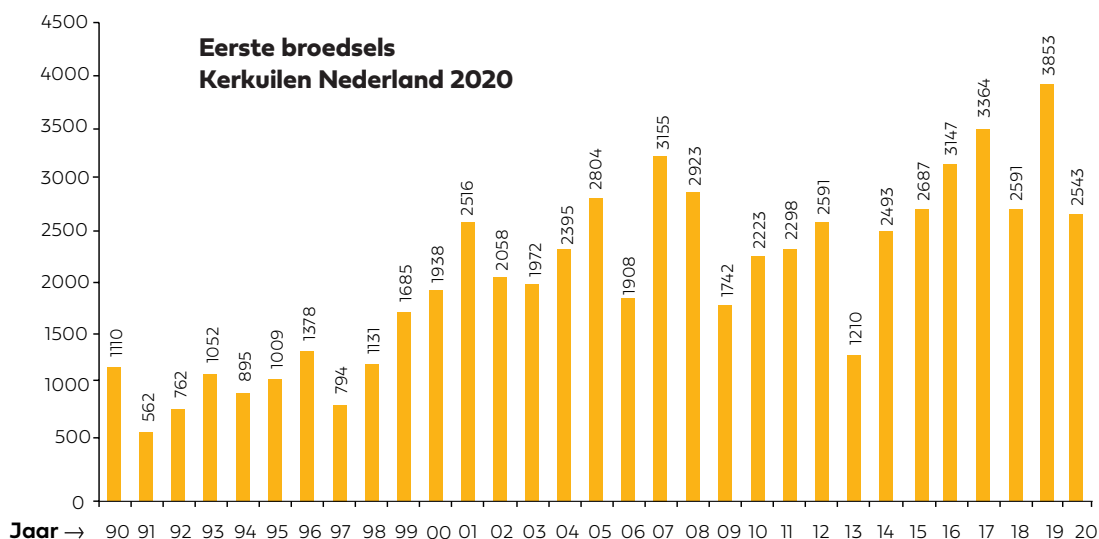
In 2020 zijn 2543 eerste broedsels geregistreerd (afname 34%) met een gemiddelde van 2,8 uitgevlogen jongen per nest. Het aantal uitgevlogen jongen varieerde sterk van 1.7 in Achterhoek Noord tot 3.8 in Groningen. Ondanks de grote verschillen vlogen er nog 7121 jongen uit met een gemiddelde van 2,8 jongen per nest. Het aantal

tweede broedsels bedroeg 91 met een gemiddelde van 2,9 jongen. Er was zelfs één derde legsel in Groningen met twee uitgevlogen jongen. Naar schatting komen er nog ruim 450 broedsels bij, zodat we dan op een totaal van ongeveer een kleine 3000 geslaagde broedsels komen.

Braakballen

Er zijn in 2020 aanzienlijk minder braakballen verzameld dan anders. Dat is jammer, want braakballen verzamelen en uitpluizen of opsturen naar de Zoogdiervereniging geeft toch veel extra informatie over het voedsel van de kerkuil. Hopelijk gaan en mogen alle kerkuilen vrijwilligers in 2021 weer op pad, zodat we weer een volledig beeld van het aantal broedgevallen krijgen.

Tekst: Johan de Jong

Bijzondere meldingen

Na een melding van jonge uilen in een kast bovenop een hoop stenen van anderhalve meter, bleek de kast daar na het eerste broedsel te zijn geplaatst vanwege werkzaamheden in de schuur. Dit zonder de inhoud te controleren. Er moeten toen jongen in hebben gezeten. Een nieuwe kast in de boom bood uitkomst. Sommige broedpogingen mislukten door natuurgeweld zoals een windhoos, waarbij het dak van de schuur werd weggeblazen en de kast verloren ging. En een felle brand maakte een einde aan een ander onderkomen. Op een aantal plekken verwijderden we na goed overleg de kasten vanwege bouwplannen.

Dit altijd na het aanbieden van alternatieve locaties.

Bij een oud vrijwilliger bleek na 35 jaar eindelijk een kerkuilenpaartje zijn nestkast in Lettelbert te gaan bewonen. Helaas werd dit verstoord door een steenmarter. Een tweede broedsel in Muntendam bevond zich in een veel te kleine duivenkast. Slechte ventilatie en ruimtegebrek maakten dan ook dat drie van de vier jongen stierven. Op hetzelfde erf bracht een bosuil wel vier jongen groot. In de categorie 'gekraakte duiventillen' begon de kerkuil zijn tweede leg in een duiventil nadat de torenvalken waren uitgevlogen.

Tekst en foto: André Eijkenaar

Eerste broedseizoen als vrijwilliger

Mijn liefde voor roofvogels en uilen begon ongeveer vijftien jaar geleden met een zelfgemaakte nestkast voor de torenvalk. Via de plaatselijke werkgroep die bij ons de jonge torenvalken ringde, werd ik ook enthousiast om de kerkuil te helpen.

Nog nooit een kerkuil gezien op de boerderij, toch een nestkast getimmerd en opgehangen. Ik was stomverbaasd toen daar vorig seizoen tijdens een controle ineens negen jonge kerkuilen in zaten. Vanaf dat moment wilde ik mij bezighouden met de bescherming van deze prachtige uilensoort. Ik kwam in contact met Anno Galama, een vrijwilliger met veel ervaring en ruim 200 kasten in beheer (zelf gemaakt en opgehangen) met wie ik op pad ging. Altijd werden wij enthousiast en hartelijk ontvangen door de kashouders. Wat zou het fijn zijn als meer vrijwilligers zich aansloten en er meer duo's worden gevormd, vooral vanwege het veiligheidsaspect.

Wel een goede muizenstand

Op 26 februari ontdekten we het eerste broedsel van het seizoen met drie eieren. In tegenstelling tot veel andere provincies in Nederland was de muizenstand in Groningen goed. Dit was te merken aan het aantal zilverreigers, blauwe reigers, buizerds, torenvalken en ooievaars. Groepen ooievaars van 20 tot 30 stuks verzamelden zich op de weilanden.

We hadden dagelijks op pad kunnen gaan, zoveel meldingen kwamen er binnen van kashouders over mogelijke broedsels op locaties waar wij nog niet waren geweest. We besloten om een camerastok te gebruiken, zodat we sneller kasten konden controleren zonder dat we de ladder op hoefden. Het laatste broedsel troffen we op 10 oktober aan.

Emmers tegen steenmarters

Op vrijwel alle broedlocaties hadden we te maken met de steenmarter. Al jaren worden met succes cement-emmers tegen de invliegopeningen geplaatst. De onderkant wordt verwijderd met een stanleymes.

Een goedkope en doeltreffende oplossing. Tot op heden vond er geen predatie meer plaats.

Tekst: Arjan Brantjes

1. Veel verkeersslachtoffers in 2020. (Foto: Johan de Jong)
2. De wildcamera legde deze steenmarter vast.
3. Een kast zonder bodemloze cementemmer wordt vrijwel direct ingenomen door een steenmarter. (Foto: Arjan Brantjes)

Friesland

Kerkuilenproject nieuw leven ingeblazen

Tijdens de boerenzwaluwtellingen die ik in 2019 uitvoerde, werd mij op enkele adressen gevraagd of ik ook de aanwezige kerkuilenkast wilde controleren. Dit was al enkele jaren niet gebeurd. Hoogtevrees heb ik niet en ik kon het niet laten om even in de kast te spieken. Ik raakte hierdoor meer en meer nieuwsgierig naar de wereld van de kerkuilen. In totaal kwam ik tien kerkuilenkasten tegen waarvan onze vogelwacht het bestaan amper wist.

Stille dood

De Werkgroep Kerkuilen Fryslân (WKF) is al vanaf begin jaren 90 van de vorige eeuw actief binnen ons rayon. Echter had er vergrijzing onder de kastcontroleurs plaatsgevonden en waren er geen opvolgers. Omdat diverse oproepen van de vogelwacht in 2016 geen reacties opleverden, stierf dit mooie project een stille dood.

Ik vond het zonde dat aan zo'n mooi project een einde dreigde te komen. Met een aantal andere geïnteresseerden zetten we een kerkuilenwerkgroep op. Tsjepke van der Honing sloot zich ook aan en leerde ons de kneepjes van het vak. We stelden een plan op en bezochten de 25 kerkuilenkastlocaties die we van de WKF kregen.

We maakten kennis met de mensen die de kerkuilenkasten vaak al jaren hadden.

Op sommige adressen bestond de uilenkast (of de hele boerderij) niet meer en er waren ook mensen die van de kast af wilden. Dit hebben we gerespecteerd. De eerst geplaatste nestkast hangt al sinds 1985. Het algemene beeld was dat er tussen 2013 en 2019 niet of nauwelijks naar de nestkasten is omgekeken om verschillende, begrijpelijke redenen. De lijst van bestaande adressen werd al snel uitgebreid naar 34 en op elf nieuwe adressen konden we nieuwe nestkasten ophangen. Hierdoor ging de teller naar 45.

Locatiebezoeken

In een woonkamer pronkte een kerkuilencertificaat. Deze hadden de bewoners ontvangen van de WKF nadat de uilen tien succesvolle broedgevallen op het adres hadden gehad.

Op vier adressen hingen we de kerkuilenkast op een voor ons veiligere plek. Vroeger was de gedachte waarschijnlijk 'hoe hoger hoe beter', maar ervaring leert dat een kast op 4 meter hoogte net zo veel broedkansen biedt als een kast die 15 meter hoog hangt.

Op vijf adressen vervingen we de oude kast voor een hagelnieuwe en enkele kasten werden steenmarterproof gemaakt.

In december 2020 ontvingen we van WKF nog een lijst met inactieve kerkuilenadressen waarvan vier bewoond bleken.

Tekst: André de Jager

Bosuilenprimeur in regio Oldeholtpade

Twee jaar geleden plaatsten we, naast de kerkuilen- en steenuilenkasten, zeven bosuilenkasten. In 2019 zat er een bosuil met drie onbevuchte eieren, maar dit jaar was het raak.

Bij de controle troffen we tot onze grote vreugde twee jonge bosuilen aan in een van de kasten. Binnen een week ringden we ze samen met een ouderuil die in de kast aanwezig was. We moesten snel zijn want een jonge bosuil verlaat de kast veel eerder

dan een jonge kerkuil. Voordat ze kunnen vliegen, verlaten ze het nest en verschuilen zich dan tussen de takken. Vandaar de naam takkeling.

In de drie andere gecontroleerde kasten troffen we een koolmezenest, een holenduivenpaar met jongen en een solitaire kerkuil aan. In Oldeholtpade werd een kast bewoond door de boomklever, die heel wat werk moet hebben gehad om de grote ingang dicht te metselen.

Tekst en foto: Eeltje Demmink

Ultsje Jellema met twee bosuilenjongen.

Belgische kerkuil legt grote afstand af

Door een inwoner van Smilde werd een dode kerkuil gemeld. Het bleek een uil te zijn die in 2019 in België was geringd. Bekend is dat uilen grote afstanden kunnen afleggen, maar ik vond het toch wel bijzonder zo'n buitenlands exemplaar te kunnen registreren. De uil heeft dus zo'n 250 km afgelegd om uiteindelijk in Smilde zijn Waterloo (ook België) te vinden.

Een gastouder vertelt

Al zo'n 20 jaar ben ik gastouder voor kerkuilen. Destijds trof ik regelmatig uilenballen aan in de kapschuur achter mijn woning. Toen ik de zaak wat beter in de gaten hield, bleken er twee kerkuilen in die schuur te huizen. Na contact kwam de regiocoördinator op bezoek waarna wij besloten een kast in de schuur te plaatsen. En ja hoor, datzelfde jaar werd de kast bewoond en vlogen er vijf jongen uit. Voordat zij uitvlogen, hoorde ik vaak 's avonds het geblaas van de jonge uilen. Prachtig om mee te maken. In de afgelopen jaren heb ik ongeveer acht broedsels in de kast gehad en zijn er zo'n 40 jongen uitgevlogen. En elk jaar komt trouw de coördinator langs om de kast te controleren en eventueel schoon te maken. Ik kan dat zelf niet meer want ik durf de ladder niet meer op. Bovendien vind ik het contact met hem bijzonder plezierig en hoor ik nog eens wat over de uilen in de omgeving. Ik hoop nog lang gastouder voor kerkuilen te kunnen zijn.

Foto: Henk Euving

Kikker in nestkast

Bekend is dat kerkuilen soms ook kikkers op het menu hebben staan omdat er resten in braakballen zijn gevonden. Deze dode kikker werd door een kashouder in de nestkast gevonden.

Noot redactie: Muizen zijn favoriet bij de kerkuil. Vogels blijven soms wel een week liggen en worden daarna opgegeten. Dat kan met de kikker ook gebeuren.

Tekst: Gé Hoogerwerf

Overijssel

In 2 ½ uur van Zeeland naar Flevoland

Elk seizoen krijgen we meldingen van kerkuilen in het nauw. Zo ook in februari toen Dammie Hulsebosch uit Tollebeek (Noordoostpolder) mij meldde dat hij een kerkuil in een net aangeschafte tweedehands aardappelrooier had aangetroffen. Het dier zat wat weggekropen onder de roommatten van de machine.

De aardappelrooier was 's ochtends met een vrachtwagen en dieplader bij een agrariër uit de provincie Zeeland opgehaald. Het vermoeden bestaat dat de toch al verzwakte kerkuil een bewoner was van de boerderij in Zeeland. De kerkuil was blijkbaar weggekropen in de roommachine die in de machineloods stond. Zonder dat de chauffeur en de agrariër het wisten, werd het gevaarte op de dieplader gehesen en vastgesjord en ging het transport linea

recta naar Tollebeek in de Noord-oostpolder. De kerkuil heeft de hele rit in wind, sneeuw en kou uitgezeten.

Eenmaal aangekomen in Tollebeek werd de kerkuil ontdekt en werd er direct actie ondernomen. Helaas heeft de kerkuil het niet gered.

Zo'n reis van een

paar honderd kilometer over de snelweg, uitgehongerd in de kou, is het dier uiteindelijk fataal geworden.

Aan Dammie Hulsebosch en zijn medewerkers lag het niet. Zij waren betrokken bij het lot van de kerkuil en handelden adequaat.

Dank hiervoor!

Tekst: Florian Bijmold

Krakers in Hellendoorn

Dit jaar is er een kerkuil in de kast aangetroffen die 14 jaar oud was en op zo'n 2 km vanaf de vindplaats geringd was. Een andere gemelde uil was vier jaar oud en op een kleine 100 km geringd in Friesland. Ook zijn er weer 'krakers' waargenomen, waaronder kauwtjes, duiven en - de meest opvallende - een paartje torenvalken. Met de cameraval hebben we hiervan opnames gemaakt.

Tekst: Jos Wennemers

Gewonde kerkuil zorgt voor nageslacht

Een alerte mevrouw, wonend in het werkgebied van uilenwerkgroep Stichting 'De Katoelenkiekers', ontdekte 's morgens vroeg een kerkuil met één vleugel verstrikt in het prikkeldraad. Ze ondernam onmiddellijk actie en nam contact op met onze werkgroep.

We adviseerden haar om direct de dierenambulance in te schakelen en ons op de hoogte te houden van de gang van zaken. De dierenambulance liet de vogel onderzoeken door de dierenarts.

Wonderwel was de vleugel niet gebroken en werden er ook geen beschadigde vitale lichaamsdelen vastgesteld. Om te herstellen van het verstrikt raken in het prikkeldraad en om op krachten te komen, werd de kerkuil naar een vogelasiel gebracht.

Na twee weken in de opvang was het slachtoffer alweer zover hersteld, dat het moment van vrijlating in beeld kwam. De alerte mevrouw die melding had gemaakt van het slachtoffer stelden we hiervan op de hoogte. Op een rustige avond gaven we de nachtelijke jager de vrijheid terug op haar erf!

Eind goed, al goed

Dit bleef niet zonder gevolgen. De teruggezette kerkuil vond op het erf een partner en zo troffen we op 2 juli vier jonge kerkultjes aan in de geplaatste nestkast. De oudste was ruim een week oud, de jongste misschien 1 of 2 dagen. Beide volwassen vogels waren ook aanwezig.

Op 18 juli ringden we de vier jonge kerkulten en later kreeg ik bericht van de erfbewoners dat ze waren uitgevlogen. Door oplettendheid van de bewoners en goede zorg voor de gewonde vogel was er alsnog een succesvol broedsel met vier uitgevlogen jonge kerkulten!

Tekst: Henk van der Aa

1. Kerkuil in aardappelrooier. (Foto: Dammie Hulsebosch)
2. Eén van de 'kraakjongen', een torenvalk. (Foto: Jos Wennemers)
3. Ringer Ben Nijeboer met één van de geringde uilskuikens. (Foto: Henk van der Aa)

Achterhoek Noord

Uilen en voedselveiligheid

Half november 2019 werd ik gebeld door medewerkers van een grote fabriekshal in Groenlo, waar grote tanks voor de voedingsindustrie (o.a. melk) worden gefabriceerd. Er was een grote uil, licht van kleur, de fabriekshal binnengevlogen en deze wist de uitgang niet meer te vinden. Hoe lang de uil al binnen was en om wat voor soort uil het ging, was niet bekend. Maar duidelijk was wel dat hij zo spoedig mogelijk uit de hal moest vertrekken. Door de ontlasting van de uil kwam de hygiëne in gevaar en kon de Voedsel- en Warenautoriteit de fabriek stilleggen.

Toen ik daar op zaterdagochtend aankwam - speciale overall en handschoenen aan, muts en bril op - was er nergens een uil te

bekennen. Uiteindelijk werd besloten om tijdens de lunchpauzes de deuren helemaal open te zetten zodat de uil misschien zelf wel naar buiten zou vliegen. Als ik niets hoorde, was de uil vertrokken en anders zouden ze weer contact opnemen.

Geen muisje te vinden

Dinsdagochtend vroeg, telefoon. De uil was gezien, vloog boven in de grote hal. Dus ik er weer naartoe. In speciaal tenue en met twee grote vangnetten. Men wist te vertellen dat de uil bovenin de acht meter hoge hal tussen twee luchtkanalen en het plafond was gekropen. De hoogwerker werd onder de luchtkanalen gereden en met een veiligheidstuigje aan werd ik met mijn netten naar boven gehesen. En ja hoor, daar zat een kerkuil op een constructiebalk tussen twee

luchtkanalen. Na veel gezwaai en gerammel van het ene vangnet kon ik hem met het andere net vangen. Luid applaus van een twintigtal medewerkers klonk op toen ik met de uil naar beneden kwam. De kerkuil bleek echter sterk vermagerd en ongeringd te zijn. Hij had natuurlijk in zo'n schone fabriekshal geen muisje kunnen vinden. Nadat ik de uil in een stille ruimte had geringd nam ik hem in mijn ringmandje mee naar een adres in de buurt waar een mooie oude open schuur aanwezig was. In de schuur lag hooi en stro en daar heb ik hem in een donker hoekje geplaatst in de hoop dat hij in het donker op muizenjacht zou gaan. Helaas is hij in december 2020 terug gemeld als dood gevonden in een kapschuur...

Tekst: Henk Lammers

Oorkonde voor Anton Meenink

Tijdens een verrassingsbezoek bij hem thuis in Neede kreeg Anton Meenink van Vogelwerkgroep Berkelland een oorkonde voor zijn vele werk als ringer en administrateur van alle uilen en torenvalken. Hij deed dat als vogelliefhebber meer dan 45 jaar en was voor veel vogelaars en ringers een mentor.

Tekst en foto: Sonja Grooters

Een dag op stap met Dick en André smaakt naar meer

Op 6 juli ging ik een dag op stap met de ringers Dick Langwerden en André Smit naar de kerkuilen rond Doetinchem. Ik reed met mijn eigen auto achter Dick en André aan, wat heel grappig was, de aanhanger met lange ladder erop 'danste' over al die landweggetjes.

Meteen bij het eerste adres was het raak in de uilenkast. Er zaten drie jongen van ongeveer zes weken oud. Heel bijzonder voor mij om van zo dichtbij het ringen van kerkuilen mee te maken en de praktijk van ring- vangsten en terugmeldingen te zien. Ik houd me bij het Vogeltrekstation veelal bezig met terugmeldingen uit binnen- en buitenland en zie die meldingen alleen in onze data- base www.griel.nl terug.

Onder indruk

De eerste kerkuil die ik even vasthield, voelde zacht en warm aan. Ik was erg onder de indruk van de hoogte van de kasten en dus van het klimwerk door André en verbaasd hoe 'mak' de jongen waren en alle metingen rustig ondergingen. Ook de eigen administratie op papier per adres in de map van de ringer was interessant om te zien.

Op elke locatie was het spannend voor zowel de ringers als de eigenaren van de schuur wat er gevonden zou worden.

We troffen een kast aan met oude eieren die waren verlaten. Wat zou hier gebeurd zijn? Bij dezelfde mensen was nog een andere schuur met kast waar wel jongen in zaten.

Elders was een schuur met twee kasten, waarvan er één hoog in het dak was geïntegreerd en moeilijk bereikbaar was. In de lager hangende kast had de

eigenaar beweging gezien. Helaas, hier zaten ze niet. Wellicht waren de uilen verhuisd naar de hogere.

Gekraakt door holenduif

Er was een kast waar in 2019 veel jongen zaten en de verwachtingen hooggespannen waren. Maar hier lagen holenduifeieren in. Even verderop in een kast in een vervallen schuurtje - waar de eigenaren weinig van verwachtten - zaten twee prachtige volwassen uilen, waarvan er een al geringd was.

Aan de hand van het ringnummer kon ik ter plekke de database raadplegen en zien dat deze in 2014 geringd was en sindsdien elk jaar was terug gemeld in de directe omgeving.

Het spannende of er wel of niet iets in de kast zit, de verwachtingen die uitkomen of juist niet, het ringen van de uilen, het enthousiasme van alle partijen en

de gezelligheid maakten het een enerverende dag. Erg mooi om te zien dat de

mensen op de verschillende adressen zeer betrokken zijn. Mijn vuurtje is aangewakkerd en ik ben van plan om dit jaar vaker mee te gaan met andere ringers en andere vogelsoorten.

Dick Langwerden en Miriam Merkelbach
*'scoorden' op hun eerste adres
al drie kerkuilenjongen.*

Tekst: Miriam Merkelbach (medewerkster Vogeltrekstation)
Foto: André Smit

Een duit in het zakje

Drie jaar geleden verhuisden mijn vrouw en ik naar Ede en nam ik in 2019 het coördinatorschap over van de ernstig zieke Jan Snoijink. De ontmoeting met hem was er één om nooit te vergeten. De ontvangst was allerhartelijkst. Tegenover mij zat een ernstig zieke man, die vertelde dat het elke dag afgelopen kon zijn. Toch bleef hij vrolijk en vertelde honderduit over de natuur en de kerkuilen. Ik kreeg de adressen van de kashouders en beloofde hem op de hoogte te houden van de broedresultaten.

In 2019 ging ik iedere maandagmiddag samen met Rien Meijer op pad. En vroegen we subsidie aan bij de gemeente Ede. De woordvoerder van de wethouder legde uit dat subsidie niet in geld, maar wel in goederen werd verstrekt. Aldus maakte een bedrijf in Lunteren - in opdracht van de Gemeente Ede - 25 kasten voor onze werkgroep. Ook Landschapsbeheer Gelderland ondersteunt ons nu met diverse materialen. Zo werd het broedseizoen 2019 een succes met 70 jonge kerkuilen uit 15 broedparen. Met tussenpozen brachten wij een kort bezoekje aan Jan Snoijink en deden verslag.

Tijdens het broedseizoen in 2020 werden niet alle noodzakelijke

bezoeken afgelegd. Wel is actie ondernomen om in Bennekom een nieuwe afdeling te starten. Drie vrijwilligers hebben zich opgegeven om de kerkuilen in deze omgeving te beschermen. Wij hopen dat deze vrijwilligers

in 2021 opgeleid kunnen worden. Ook in 2020 deden de Gemeente Ede en Landschapsbeheer Gelderland weer een duit in het zakje.

Tekst: Jaap van de Streek
Foto: André Eijkenaar

In memoriam Jan Snoijink

Op 28 januari 2021 overleed Jan Snoijink op 81-jarige leeftijd.

Jan was op de Veluwe een graag geziene gast. Zijn kennis van de natuur heeft bij velen een onuitwisbare indruk achtergelaten. Voor kinderen was 'Professor Uilebal' eveneens een bijzonder mens, gezien zijn kerkuilenballenpluisprogramma voor basisschoolleerlingen. Ook organiseerde hij elk jaar tijdens de kerstvakantie een pluisprogramma in het bezoekerscentrum op de Hoge Veluwe, waar altijd veel kinderen op af kwamen.

Sinds twee jaar nam zijn gezondheid zienderogen af. Wij gaan Jan missen maar zullen hem altijd blijven gedenken. Jan, rust zacht.

Tekst: Jaap van de Streek

Oostelijk Flevoland

Broedende steenuilen

Verder viel het ons op dat er dit jaar weinig holenduiven in de nestkasten broedden. Wel zagen we dat in open schuren, waar kerkuilenkasten hangen, ook regelmatig torenvalken tot broeden kwamen. Ook dit hadden we nog niet eerder gezien. Regelmatig hoorden we dat er ransuilen in de singels rond de boerderijen voorkwamen. Ook met broedgevallen, want deze uilen zitten meestal in oude kraaien- en eksternesten. Heel bijzonder was dat er op twee locaties steenuiltjes hebben gebroed. Vroeger kwamen nog regelmatig steenuiltjes voor in Flevoland.

Op een locatie werd een dood

jong onder de kerkuilenkast gevonden en is er een jong groot geworden. Op een ander adres werden waarschijnlijk drie jongen groot. Hier plaatsten we een speciale steenuilenkast in een fruitboom. Nu is het afwachten wat er in 2021 gaat gebeuren.

Tekst: Lykele Zwanenburg

Een seizoen met hobbels

Naar de vogelopvang

Op twee locaties zijn alle jongen naar het Vogelopvangcentrum Naarden gebracht. Op de eerste locatie was een pul uit de kast gevallen en gestorven. Er zaten nog drie verzwakte pullen in de kast, die waarschijnlijk niet werden gevoerd. Deze zijn met de dierenambulance naar Naarden gebracht.

Op de andere locatie zaten vier bijna volgroeide jongen in de kast. De eigenaar vond in de singel een - waarschijnlijk door een havik - gepredeerde kerkuil. Uit de resten bleek het een volledige vleugel van de moederuil te zijn. Er ontstond twijfel of de jongen nu wel gevoerd zouden worden. Dus werd besloten om een camera op te stellen. Er waren geen activiteiten van de ene ouder, dus werden deze vier bijna volwassen jongen ook naar de vogelopvang gebracht. In beide gevallen werden alle uilen groot en vrijgelaten in de omgeving van Naarden.

Marterpredatie

Bij Lelystad zaten drie prachtige, bijna volwassen jongen. In de kast vonden we nog twee dode kerkuilen die gepredeerd waren, hoogstwaarschijnlijk door een marter. De twee uilen waren alleen bij de hals en kop geplukt, de rest was nog compleet. De schedel van beide uilen was gekraakt en de hersenen waren waarschijnlijk een lekker hapje voor de marter. De nog aanwezige drie jongen zijn geringd en uitgevlogen. Bij nog twee mislukte broedgevallen was ook marterpredatie de oorzaak. Tijdens onze loopbaan als kerkuilenbeschermers hadden wij dit nog nooit eerder meegemaakt.

1. Op een locatie in Flevoland is deze erg witte kleurvariant van de kerkuil aangetroffen. (Foto: Lykele Zwanenburg)
2. Steeds vaker zien we de steenmarter als predator. (Foto: André Eijkenaar)

Utrecht & Betuwe West

Winterslachtoffers

Hoewel in de winterperiode de meldingen van 'zielige' kerkuilen op sociale media over elkaar heen buitelden, waren maar drie van de vijf van mijn ringterugmeldingen 'verzwakt' en 'verhongerd'.

De andere twee waren verkeersslachtoffers, al dan niet door honger dichterbij de auto's gekomen dan goed voor ze was. Daarnaast waren er nog enkele ongeringde terugmeldingen. Natuurlijk zullen dit er meer zijn, omdat niet alle dode kerkuilen gevonden

en/of gemeld worden. Elk slachtoffer is natuurlijk jammer, maar besef wel dat het er zoveel zijn omdat er de afgelopen jaren zoveel kerkuilen bij zijn gekomen. Zeer waarschijnlijk mede door de milde winters.

Na de slechte resultaten van vorig jaar en de winterslachtoffers zou het mooi zijn als we een zomer met veel aanwas krijgen. De kerkuilenpopulatie kan onder gunstige omstandigheden weer snel herstellen en dan is er voor jonge uilen ook weer plek zonder er om te hoeven vechten.

Boomvilla voor (kerk)uilen

Ik ben in het algemeen geen 'fan' van nestkasten voor kerkuilen in bomen. Kerkuilen zijn bij uitstek gebouw-bewoners. Maar soms moet er iets gesloopt worden waar uilen in zitten en zijn er geen goede alternatieven in de nabije omgeving.

Met het idee 'schuur' in het achterhoofd bedacht en bouwde ik de 'boomvilla' (of boomschuur). Een kerkuilenkast XXXL en duurzaam gemaakt als vervanger voor verloren nestplekken. Er hangen er inmiddels twee en in beide zitten - of hebben - kerkuilen gezeten.

Met het blokkeren van projecten maken we als uilenbeschermers geen vrienden en dus probeerde ik een oplossing te bedenken waardoor sloopplannen wel doorgang konden vinden. Vaak slechts als tijdelijke oplossing met de afspraak dat er in nieuw te bouwen opstallen meteen een structurele nestkast wordt gepland. Want hoe degelijk je hem ook maakt, een buitenkast zal na zo'n tien jaar toch in verval raken.

Voorportaal en overkapping

Ik maak mijn nestkasten meest al met het herbruikbare materiaal dat ik heb kunnen redden

uit bouwcontainers en dus hanteer ik geen vaste maten. De boomvilla-nestkast combineert een nestkast-gedeelte met ruim broedopervlak met een voorportaal en een overkapping die het geheel op een 'schuur' laat lijken. De uilen moeten dus eerst de 'schuur' binnengaan om het invliegpat te kunnen ontdekken. Ze kunnen daar ook

droog zitten en naar buiten kijken. (Ik maak overigens al jaren nestkasten met ontluchtingsroosters in de broedruimte)

In deze kast maakte ik een aparte 'schoenendoos' voor steenuiltjes met een eigen 'zij-ingang'. In de zomer van 2020 werd daarin een nest steenuiltjes groot!

Boomvilla ontdekt

In het voorjaar van 2014 maakte en plaatste ik de eerste boomvilla-nestkast. In juli waren er al sporen van gebruik. Broeden kon nog niet worden aangetoond. In de afgelopen jaren hebben zowel kerkuilen, als bos- en steenuilen van de kast gebruik gemaakt.

In de tweede boomvilla-nestkast die ik in juni 2019 plaatste, vond ik na een paar weken al kerkuilenbraakballen en later ook ruiveertjes. Afgelopen december ringde ik er een vrouwtje. De oude schuur is nog niet gesloopt en ook daar zitten ze af en toe, maar het is duidelijk dat de geplaatste boomkast door de kerkuilen is ontdekt.

Tekst en foto: Marc van Leeuwen

De uil die geen uil was

In Zunderdorp bevindt zich op een ongebruikelijke plek een kerkuilenbroedplaats die trouw wordt bezocht. In de topgevel van een gewone stenen garage achter op het erf is een invliegopening gemaakt met daarachter de kerkuilenkast.

In juni kregen wij een onduidelijke mobielfoto van een vogel in de opening met de vraag: wat is dit? Op de foto leek het een ransuil, maar dat zou vreemd zijn. Dus besloten we een kijkje te nemen. Toen we aankwamen, zat de vogel er tot onze verrassing in vrijwel dezelfde houding. Wat bleek? Het was een torenvalk. Mooi poserend tegen een ossenbloedrode achtergrond.

Hij wipte naar binnen waarna we de kast even afsloten en van binnenuit weer openden. De torenvalk bleek een prachtig nestje te hebben gemaakt met zes eieren. Helaas kwam daardoor de kerkuil dit seizoen niet aan broeden toe.

Wel hebben we wat oude braakballen door Edo Govers uit laten pluizen. In één ervan zat ook iets bijzonders, een kleine, gemummificeerde vleermuis.

Tekst en foto: André Klaver

Verslaafd aan de webcam

Steeds vaker plaatsen uilenliefhebbers webcams in kerkuilenkasten. Een prachtige manier om de uilen het gehele jaar te volgen en verrast te worden door hun gedrag.

In twee kasten, die ik samen met mijn ringmaat Michiel Kok monitor, heeft een kashouder camera's geplaatst. De ene kast dient om overdag te rusten en de andere is door het kerkuilenpaar als broedkast gekozen. Gedurende het seizoen 2020 volgden we voor het eerst alle activiteiten en dat leidde tot een soort verslaving, waarbij de eerste ochtendhandeling was: de iPad pakken en kijken hoe de stand van zaken in de kasten was. En 's avonds voor het naar bed gaan: de iPad uitzetten.

Verpulverde braakballen als bedje

Heel wat uurtjes (vooral 's avonds, met de benen op tafel) hebben we de ontwikkelingen rond het broedsel kunnen volgen en ons steeds weer verbaasd over de schoonheid, maar ook de hardheid van de natuur. Het leuke is dat zelfs personen die al jaren betrokken zijn bij uilenmonitoring soms niet op de hoogte zijn van bepaalde handelingen van de uil. Bijvoorbeeld dat de uilenvrouw de braakballen met haar klauwen verpulvert en dit als een soort bedje gebruikt om de eieren op te leggen. Ook wij zijn hier pas via de webcam achter gekomen en begrijpen nu waarom we zo weinig hele braakballen vonden als we kasten na een broedsel schoonmaakten.

Tekst: Rein Beentjes
(zie www.kiekenkaike.nl voor het complete webcamverslag)

1. De boomvilla is een goede, tijdelijk vervanger bij sloopwerkzaamheden.
2. De uil die een torenvalk bleek te zijn.

Zuid-Holland

Wát een jaar...

De kerkuilencontroles konden dit jaar gelukkig doorgang vinden. Wat wel in het water viel, was de gezellige jaarlijkse bijeenkomst, deze werd door veel mensen in de provincie node gemist. En zelfs het maken van de kasten voor de hele provincie - wat we normaal gesproken in Zuid-Holland doen - ging niet door omdat de bouwmarkten dicht gingen...

Vroeg in het jaar kwamen uit andere delen van het land positieve geluiden over aantallen broedsels en de omvang daarvan. Ook uit onze provincie kwamen met name van het eiland Goeree-Overflakkee positieve geluiden. Hier in Midden-Delfland bleef het akelig stil met op sommige plekken wel twee aanwezige uilen, maar geen broedsels. Later in de zomer kwam er nog een enkel geval boven water, maar mager bleef het.

Voor het idee, in het topjaar 2019 konden we alleen al in de kleine regio Midden-Delfland meer dan 100 kerkuilen ringen, in 2020 minder dan 10.

En in februari had de winter nog een naar weekje in petto voor de uilen. Overal vandaan kwamen - ondanks de korte duur van dit wintertje - berichten over dode kerkuilen. Dit zullen zoals Johan de Jong al berichtte, vooral jonge dieren zijn geweest, die na het topjaar 2019 nog in grote aantallen aanwezig waren. De natuur kan hard zijn.

Maar na regen komt altijd toch weer de zon en we kijken daarom optimistisch naar 2021. Laten we hopen dat we een mooi jaar krijgen met veel muizen, een gezellige, jaarlijkse bijeenkomst en een positiever stukje voor in de nieuwsbrief van 2021.

Tekst: Michel Kuijpers

Steenmarters en kauwen

In onze regio hebben wij dit seizoen diverse nestkasten aangepast om steenmarters te weren. Ook was er op diverse plekken overlast door kauwen.

Nestkast met anti-marterscherm

Half oktober kwam er een verzoek om een kerkuilenkast op een fruitteeltbedrijf in Bevelanden te plaatsen. Plaatsing bij de loodsen leek controleur Bram Korteknie geen optie omdat daar veel geluid werd geproduceerd en er buitenlampen aanwezig waren. Maar plaatsing in een plaatstalen overkapping geheel achterin aan de buitenrand van de boomgaard leek zeer geschikt. Na contact met de coördinator werd een kast beschikbaar gesteld die hij thuis aanpaste aan de situatie aldaar. Er werd een scharnierend inspectiedeurtje aan de voorkant geplaatst met een houten losse doorvoer door de metalen wandplaat. Ook werd een anti-marterscherm van een oude tv schotel aangebracht.

Maatwerk nestkast met anti-marter scherm.

Samenwerking met de kauw

Door de jaren heen valt de overlast van kauwen wel mee. Maar een paar procent van de uilennestkasten wordt door de kauw gebruikt. De kauw heeft maar één legsel per jaar, de kerkuil kan er drie hebben. Bovendien is de kerkuil niet gebonden aan een vaste broedperiode. Dit geeft de kerkuil een voordeel ten opzichte van de kauw.

Na opening lag deze bijna vol met takken (nestmateriaal). Er was nog een kleine ruimte over voor de kerkuil maar er lagen tot onze verbazing vier warme kerkuileneieren in. Normaliter zouden we de nestkast snel weer dichtmaken en wegwezen. Maar eventuele jonge kerkuilen hebben geen enkele ruimte over in de nestkast. Omdat de kerkuilenmoeder afwezig was, besloten we de

Kauw en kerkuil broeden in dezelfde nestkast

In voorgaande jaren zagen we dat nestkasten die door kauwen bezet waren nauwelijks werden gebruikt door de kerkuil. Het was meestal of de kauw of de kerkuil. Dit jaar zien we op twee plekken dat de kauw én de kerkuil in dezelfde nestkast hebben gebroed. Van de kauw is het niet zeker, maar de kerkuil heeft op beide plaatsen jongen grootgebracht.

Na melding van een nestkast waar broedsel was van de kauw bleek bij aankomst dat er een kerkuil uit de kast was gevlogen.

eieren voorzichtig apart te houden, de nestkast schoon te maken en de in/uitlooppijp te vervangen. De eieren werden vervolgens weer bijeen in de nestkast op vers bodemmateriaal gelegd. Twee weken later lagen er zeven eieren en in oktober zijn er drie jonge kerkuilen geringd en uitgevlogen.

Op een andere locatie was de nestkast al jaren alleen in gebruik door de kauw. Er waren geen aanwijzingen dat er een kerkuil aanwezig was. De controleurs

rapporteerden dan ook na de eerste controle de aanwezigheid van een kauw. Onze werkwijze is, dat deze nestkast dit seizoen dan niet meer wordt gecontroleerd. Maar in augustus kwam er een telefoontje van de nestkastbeheerder dat er een raar geluid uit de nestkast kwam. Tijdens ons bezoek troffen we vijf jonge kerkuilen aan. De oudste was 55 dagen oud. Net op tijd om deze aanwinst nog te kunnen ringen.

Deze 'samenwerking' tussen kauw en kerkuil is wel opvallend en hopelijk blijvend. De werkgroep gaat na deze ervaring wel nadenken over haar werkwijze ten aanzien van de nestkastencontrole...

Tekst en foto: Hans Molenaar

Wonen in het leefgebied van een kerkuil

In 2020 was ik samen met uilenbeschermer Maaïke Riemsdag te gast bij Olav uit Gilze om zijn bijzondere kerkuilentoren op een traditioneel boerenerf te bekijken. Olav en zijn echtgenote hadden veel tijd en energie gestopt in het herstellen van de traditie, want toen ze er kwamen wonen was het erf kaal en de gebouwen enigszins vervallen.

‘Toen ik een paar jaar terug een begin wilde maken met het renoveren van het oude schuurtje naast ons huis, zag ik er telkens een uil uitvliegen’, vertelt Olav. De uil had huisvesting gevonden onder de kap van het voormalige varkensstalletje. Olav: ‘Ik herkende de kerkuil direct aan z’n mooie glijvlucht en z’n lichte kleur en was vereerd dat hij ons erf had uitgekozen. Ik besepte dat wij eigenlijk in zijn leefgebied waren komen wonen!’

Kunstenaarsfamilie

Olav komt uit een kunstenaarsfamilie, dus het kon niet anders dan dat hij zelf ontwerper en beeldend kunstenaar werd. ‘Omdat ik het schuurtje toch wilde renoveren, bedacht ik dat het mooi zou zijn als ik die uil alternatieve huisvesting zou aanbieden.’ Een kerkuilenkast hadden ze van Maaïke Riemsdag en haar collega-uilenbeschermers al gehad, dus Olav dacht aan iets anders. ‘Het moest iets hoogs zijn, iets wat lijkt op een kerk en onbereikbaar is voor mensen. Want een uil moet rust hebben. Ik maakte een maquette. Ik doe dat nooit op tekening maar ik begin gelijk met een schaalmodel. Zo deed mijn vader dat ook. Ik wilde een boven- en een onderwereld creëren met een doorloopbare onderkant.’

De eerste ‘kerkuilentoren’ werd geboren.

Avonden op een krukje

In 2017 bouwde Olav eigenhandig het bovenste deel van de toren. Een jaar later (voorjaar 2018) kwamen er kerkuilen op bezoek. Ze broedden er nog niet, maar de kauwen wel. In de winter van 2019 waren de kerkuilen er weer maar uiteindelijk gingen ze toch in de nestkast broeden die 50 meter naast de toren hing. Drie jongen vlogen uit. Olav zat avonden tussen zijn pony's op een krukje te observeren. Het was mooi om te zien dat de jongen vlieg oefeningen deden. Dat strekken van de vleugels! Eén van de ouders kwam ze ophalen om te gaan vliegen. De ouders gebruikten de toren wel om te roesten.

Olav: ‘Nu vliegen ze elke avond om 9 uur de toren uit. Dat probeer ik altijd even mee te pakken.’

Tekst en foto's: Jochem Sloothaak

In de steenfabriek

In 2008 stopte een steenfabriek met het fabriceren van bakstenen en stond leeg. Geleidelijk raakte de fabriek meer en meer in verval door vernielingen en weersinvloeden. Het dak zat dan ook vol gaten. Omdat er op meerdere plaatsen asbest lag, wilde de eigenaar de asbestdaken saneren en uiteindelijk het gehele complex slopen.

Omdat er al jaren kerkuilen rondvliegen en nestelen moet ingevolge de Wet Natuurbescherming tijdig voor vervangende nestgelegenheid worden gezorgd. Er hing al geruime tijd een nestkast in de grote hal die tijdens de sloop zou verdwijnen. In augustus 2020 kwam dan ook het verzoek om mee te denken en te assisteren bij het aanbieden van vervangende nestplaatsen voor de kerkuilen.

Twee in de nok en twee aan de schoorsteen

Na inventarisatie van het gehele terrein werd in overleg - met de door de eigenaar in de arm genomen eco-loog - besloten om vier nieuwe nestkasten te plaatsen. Twee kwamen aan de binnenzijde in de nok van de oude kantine en de werkplaats (deze gebouwen bleven behouden). Hiervoor moesten er wel twee invliegopeningen aan de buitenzijde in de gevel worden gemaakt. De andere twee kasten kwamen aan de schoorsteen die ook bleef staan.

Er werd vervolgens door leden van de Vogelwerkgroep flink geklust zodat de vier nestkasten net voor de Kerstdagen geplaatst konden worden. Nu is het afwachten of de kerkuilen ze weten te vinden en zullen accepteren.

2

Tekst en foto: Jos Ballast

Kerkuilen leven graag tussen het vee. Koeien, paarden, maar zelfs op een alpaca-boerderij vindt de kerkuil zijn onderkomen. Om deze nestkast is een voorziening om de invliegopening geplaatst, zodat de steenmarter het nest niet in kan.

Tekst en foto: Jeroen Veldman

1. Maaïke Riemslag en Olav bij de kerkuilentoren.
2. Eén van de nieuwe uilennestkasten aan de schoorsteen.

Nestkaart: we laten onze gegevens niet verloren gaan!

Je bent er als kerkuilenbeschermmer maar druk mee: broedlocaties beoordelen, kasten timmeren, kasten ophangen, controleren in het broedseizoen, schoonmaken, soms nog voorlichting geven en ervoor zorgen, dat de gegevens van je broedgevallen bij de regionale coördinator en uiteindelijk bij de landelijke werkgroep terecht komen. Zo hebben we als landelijke werkgroep een mooi beeld van de totale kerkuilenpopulatie en weten we dat er in 2019 ruim 3800 broedparen zijn geregistreerd en in 2020 ruim 2500.

Hulde aan al die vrijwilligers, die veel tijd hebben gestoken in het beschermingswerk en er uiteindelijk voor gezorgd hebben dat de populatie kon groeien van hooguit enkele honderden broedparen begin jaren tachtig van de vorige eeuw tot bijna 4000 in 2019! Het beschermingswerk kun je gerust succesvol noemen!

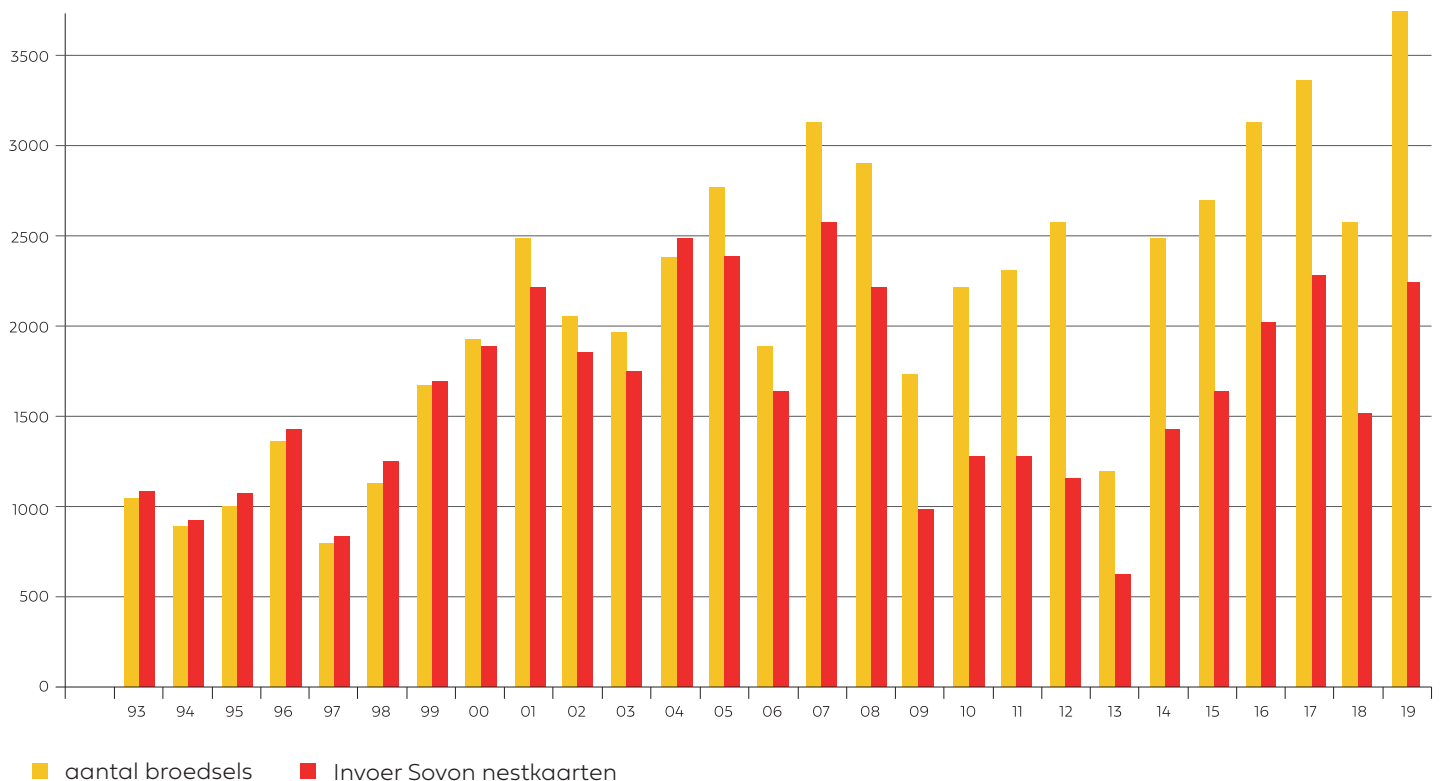
Registreren met Nestkaart van Sovon

Het is echter jammer, dat er nog steeds veel vrijwilligers zijn, die de laatste stap in de beschermingscyclus niet maken en dat is zorgdragen voor een goede vastlegging van de gegevens. Nestkaart van Sovon is dé tool om ervoor te zorgen dat de broedgegevens en het broedsucces op een goede manier worden geregistreerd. We willen als landelijke organisatie dan ook met klem alle kastcontroleurs verzoeken om de cirkel rond te maken en je broedgegevens in te vullen. Voorkomen moet worden, dat gegevens over broedlocaties en broedsucces 'ergens' in een bureaulade terecht komen en uiteindelijk verloren gaan.

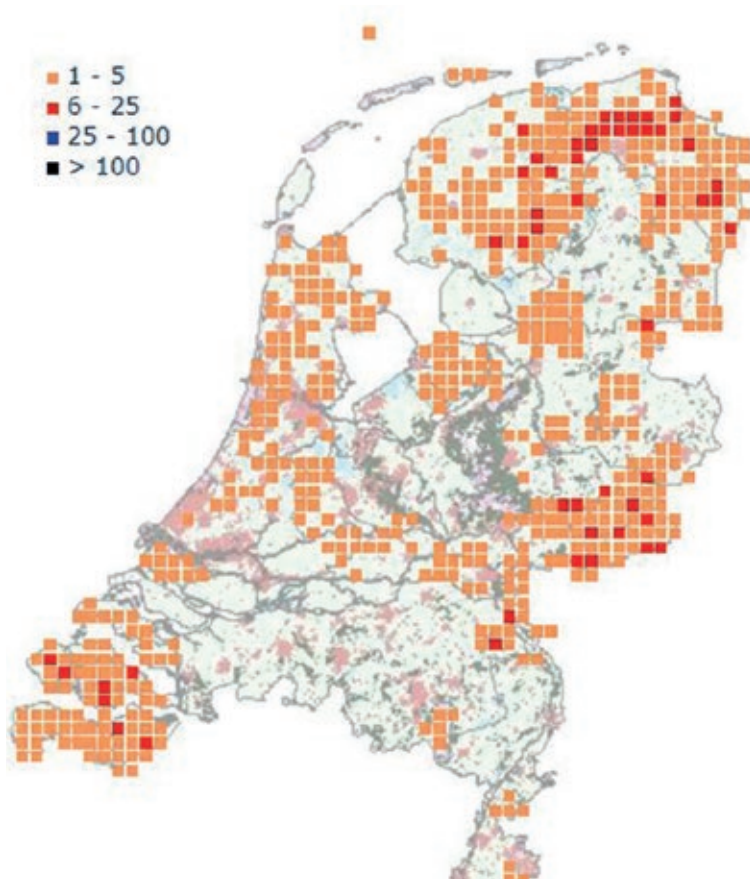
Nestkaart geeft niet uitsluitend landelijk maar ook op regionaal niveau een goed beeld van de aantallen broedvogels, het broedsucces en het begin van de eileg. Voor allerlei wetenschappelijk onderzoek zijn deze gegevens van belang.

Volgens de website gebruikt Sovon de informatie onder andere voor 'signalerend en verklarend onderzoek ten behoeve van natuurbeleid'. Sovon is de autoriteit als het gaat om het volgen van vogelpopulaties en het trekken van conclusies rondom de ingevoerde gegevens.

Soms vinden werkgroepleden het gebruik van Nestkaart omslachtig en tijdrovend. Mocht dat de reden zijn, probeer dan eens Nestkaart light. Dat is een praktische en gebruiksvriendelijke tool waarmee je de gegevens in een handomdraai kunt invoeren. Dan is er nog altijd de mogelijkheid om binnen je werkgroep iemand te vinden, die je gegevens invoert, maar laat ze in elk geval niet verloren gaan!

De rode balk toont het aantal in Nestkaart geregistreerde broedgevallen vergeleken met de aantallen doorgegeven door de regio's. Bijvoorbeeld in 2019 werden 3800 broedgevallen landelijk vastgesteld, waarvan er uiteindelijk 2200 in Nestkaart werden ingevoerd. Bron: SKWN, Reinder Dokter

Atlasblokken met de meeste kaarten

Atlasblok:	Aantal:	Percentage:
0733	17	1,2
0732	14	1,0
1614	13	0,9
0734	11	0,8
0736	10	0,7
4135	10	0,7
0722	9	0,6
0724	9	0,6
0741	9	0,6
1236	9	0,6
2225	9	0,6
3357	9	0,6
0723	8	0,6
0725	8	0,6
0727	8	0,6
1138	8	0,6
1322	8	0,6
4048	8	0,6
4828	8	0,6
4846	8	0,6

Overzicht van ingestuurde nestkaarten voor 2020. Bron: Sovon Nestkaart kerkuil

Tekst: Wied Hendrix

**IN EEN JAAR EET IK
1.500 KNAAGDIEREN**

**ALSTUBLIEFT
VERGIFTIG MIJN
ETEN NIET**

Gif doodt meer
dan alleen
knaagdieren

Laat de roofvogels
hun werk doen

www.kerkuil.com raptorsarethesolution.org

Knaagdierbestrijdingsmiddelen

In ons land zijn middelen toegelaten ter bestrijding van huismuis, bruine rat en zwarte rat. Deze middelen zijn vrijwel allemaal anti-bloedstollingsmiddelen, zogenaamde anti-coagulantia. Bij opname van een dodelijke dosis sterft een dier aan inwendige bloedingen. Gecertificeerde ongediertebestrijdingsbedrijven mogen deze middelen onder strikte voorwaarden buiten uitzetten in voor dat doel geschikte voerdozen. Helaas worden ook veel niet-doelwitsoorten, zoals bosmuizen en spitsmuizen slachtoffer van deze middelen. Ook knaagdiereters, zoals de kerkuil, lopen groot risico door het eten van vergiftigde muizen en ratten.

Als de uilen u lief zijn: wees terughoudend met het gebruik van deze middelen op uw erf! Maak uw erf minder aantrekkelijk voor knaagdieren, door het opruimen van schuilplaatsen en het zoveel mogelijk onbereikbaar maken van veevoer. Laat verder het opruimen van de knaagdieren over aan de echte specialisten: uw kerkuilen. Zij weten er wel raad mee!

Tekst: Wied Hendrix

Tekst: Ruud Leblanc

Bestuurszaken

Nadat we Jeroen Veldman bereid hadden gevonden om Limburg onder zijn hoede te nemen, is dat toch wat moeilijker gebleken dan gedacht. Daarom willen we nu Limburg gaan onderverdelen in drie regio's. Hiervoor worden op het moment van schrijven contacten gelegd met die regio's.

Voor Jan Jacobs (Betuwe Oost) zijn we nog steeds zoekende naar een opvolger.

In Zeeland zijn er ook wat perikelen geweest, maar we hopen dat het daar allemaal weer goed komt. We willen Hans Molenaar hartelijk danken voor zijn inzet. Mocht u zich geroepen voelen om hier als provinciaal coördinator te willen helpen, meld u zich alstublieft.

Dit jaar zijn we ook actief op zoek naar sponsors om een vernieuwde versie van de Handleiding voor beschermers te kunnen uitgeven.

Landelijke Uilendag 2021

Voor 9 oktober hebben we alvast Schouwborg Ogterop in Meppel gereserveerd. We hopen van harte dat deze druk bezochte dag weer doorgang kan vinden. Achter de schermen wordt al veel geregeld. Voor actuele informatie verzoek ik u de website in de gaten te houden. Er zullen weer mooie lezingen gegeven worden over de verschillende uilen in Nederland en, wie weet lukt het ons zelfs een buitenlandse spreker te krijgen. Zet de datum alvast in uw agenda.

Nieuwsbrief Kerkuilen 2020

Terugkijkend op het seizoen 2020 moeten we helaas constateren dat het voor een ieder een bijzonder jaar was. COVID-19 heeft op veel manieren roet in het eten gestrooid. Er zijn dan ook minder kastbezoeken geweest, waardoor we lang niet alle gegevens kregen voor deze

nieuwsbrief. Maar de nieuwsbrief van vorig jaar was toch mooi gevuld, omdat we die nog konden maken voordat alle ellende begon. Weliswaar op een andere manier dan we normaal deden. Hier is een dankwoord aan Helga Aukes op zijn plaats. Mooie artikelen over speciale nestkasten, reddingsacties en nog veel meer. Er zullen ongetwijfeld kasteigenaren en vrijwilligers zijn geweest die deze niet hebben ontvangen. Dat lag helaas buiten onze mogelijkheden. Toch willen we uiteraard alle schrijvers, fotografen, vrijwilligers en kasteigenaren (gastgevers) hartelijk danken voor hun medewerking.

Ondersteuning

Ook in 2020 zijn we zowel financieel als fysiek ondersteund door Vogelbescherming Nederland, die garant stond voor een bijdrage aan ons jaarplan en de nieuwsbrief voor het redigeren. Verder ontving de Stichting 8.665 euro aan donaties, waaruit maar weer blijkt dat de donateurs een belangrijk onderdeel blijven uitmaken van onze financiering.

We hebben ongeveer 400 donateurs, dit is een wisselend aantal. Op de website vindt u het financiële overzicht.

Website

De website www.kerkuil.com is nog steeds van onschatbare waarde als communicatiemiddel.

Reinder Dokter blijft deze up to date houden en zorgt ook voor aanpassingen in de lay out.

Er komen veel mailtjes binnen met allerlei vragen en opmerkingen uit het hele land, die adequaat worden doorgestuurd naar de betreffende collega's.

Social media

SKWN heeft een eigen Facebookpagina. Hier staat bijna dagelijks wel iets nieuws op.

Ook hier komen veel vragen binnen waar we snel op kunnen reageren en er vinden leuke discussies plaats. Helaas waren er in februari ook veel meldingen van dood gevonden uilen door de aanhoudende sneeuwperiode.

Ringersbijeenkomsten

In januari 2020 was er weer een certificeringsdag met 14 deelnemers in vogelasiel 'De Fûgelhelling' voor ringers van kerkuilen. De ringers moeten verplicht cursussen volgen om hun ringvergunning te behouden. Ze worden hier bijgeschoold door Johan de Jong en Mary Mombarg. Hoe we deze dag dit jaar gaan inrichten weten we nog niet en hangt af van de landelijke richtlijnen rond COVID-19.

Digitale nieuwsbrief

Zeven jaar geleden zijn we gestart met de digitale nieuwsbrief. De maker hiervan, Engelbert van der Giessen, lukte het in 2020 weer om drie mooie en interessante nieuwsbrieven te maken. Er blijven zich nieuwe lezers aanmelden. Geïnteresseerden kunnen zich hiervoor opgeven door een mailtje te sturen naar digitalenieuwsbrief@kerkuil.com. Deze wordt onregelmatig uitgegeven, afhankelijk van kopij die binnenkomt. Dus heeft u een leuk verhaaltje of een mooie foto? Mail het dan naar dit emailadres. Bij deze gaat dan ook onze dank uit naar Engelbert.

Beleef de lente

In 2020 deed de kerkuil weer mee met de webcams van VBN op www.beleefdelente.nl.

Dankzij enkele vrijwilligers, die heel wat tijd in het volgen van het website uilenpaartje hebben gestoken, zijn erg veel gegevens bekend geworden. Veel berekeningen zijn omgezet in mooie statistieken waar veel uit geleerd kan worden. Het onderzoek staat beschreven in het blad 'Uilen' dat verkrijgbaar is via de website van Stone op www.steenuil.nl.

Dit 15de jaar staan de camera's weer in Winterswijk. Hier belooft het een mooi jaar te worden.

Kopij voor de Nieuwsbrief Uilen kunt u voor 1 maart 2022 sturen naar secretaris@skwn.nl. Graag wat foto's erbij van voldoende kwaliteit, liefst minimaal 1 Mb groot.

Foto: André Eijkenaar

Aan iedereen, die het kerkuilenbeschermingswerk een warm hart toedraagt

Ondersteun ons werk door een éénmalige gift op rekening nummer NL23 RABO 0344 2321 74 t.n.v. Kerkuilenwerkgroep Nederland te Hoorn onder vermelding van uw naam en adres (dan sturen wij u een Nieuwsbrief Kerkuilen).

Of word donateur via onze website www.kerkuil.com.

We zijn blij met elk bedrag! Alvast bedankt.

ANBI-RISN: 816866570

Periodieke gift

Dit is een jaarlijkse gift gedurende minimaal 5 jaar. Een periodieke gift is volledig aftrekbaar, dus vanaf de eerste euro. Als u een periodieke gift wilt doen moet u dit schriftelijk vastleggen met de SKWN. Op de website van de belastingdienst en op onze site kerkuil.com kunt u dit formulier downloaden, uitprinten en ingevuld opsturen naar SKWN zodat wij dit ingevuld en ondertekend aan u kunnen retourneren. U bent dan wel verplicht om gedurende deze gehele periode te doneren.

Kerkuilenwerkgroep Nederland

www.kerkuil.com

Steenuil.
Foto: André Eijkenaar